

Bestuursverslag 2021



*Vastgesteld door het bestuur van
Stichting Sengerema d.d. 21 november 2022, 1.0-def*

1 Stichting Sengerema in 2021

1.1 Introductie

Stichting Sengerema is geruime tijd actief in Tanzania. In de afgelopen twaalf jaar hebben we, mede dankzij onze donateurs en onze partners in Nederland en Tanzania, het Youth Entrepreneurship Program (YEP) ontwikkeld en uitgewerkt.

De doelstelling van Stichting Sengerema is om, met behulp van het YEP, kansarme jongeren in staat te stellen om met het uitoefenen van een eigen bedrijf zichzelf en hun naasten te voorzien van een duurzaam inkomen. Hierdoor verbeteren de levensomstandigheden van het gezin en neemt de kans op goede educatie van de jonge gezinsleden toe.

In 2021 heeft de COVID epidemie vrijwel de hele wereld lamgelegd. Ook in Tanzania waren er zieken en doden, maar in dit Afrikaanse land is men hieraan gewend als een onafwendbaar onderdeel van het leven. En omdat veel van het leven zich buiten afspeelt, waren de gevolgen van het virus minder groot dan in andere delen van de wereld. Wat wél invloed had, was dat de toeristen wegbleven, waardoor het land economisch gezien een enorme dip doormaakte. In ons Arusha project kon niet fysiek in een klas worden lesgegeven, maar werd het lesmateriaal digitaal gemaakt waardoor de lessen online konden worden gerealiseerd. In Misungwi, waar vrijwel alle lessen buiten plaatsvinden, kon alles wel gewoon doorgaan.

In Nederland was ons werk moeizamer doordat het bestuur fysiek niet kon vergaderen en de donateurs eveneens minder actief waren. Door grote inspanningen van het bestuur, de vrijwilligers ter plaatse, de programma-managers en niet te vergeten onze trouwe donateurs hebben wij in 2021 toch nog het overgrote deel van het jaarprogramma kunnen realiseren.

1.2 De kern van het programma bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Stichting Sengerema is meerdere jaren actief in eenzelfde gebied; Jaarlijks wordt een jaargroep met aspirant-ondernemers gestart (het aantal is afhankelijk van het project), waarvan na een periode van training en selectie ca. de helft uiteindelijk start als ondernemer. Indien aan een ondernemer een startkapitaal wordt verstrekt, wordt van hem/haar verwacht dat hij/zij terugbetalingen doet in de vorm van pay-back-bijdragen, die via onze NGO YEP-Tanzania opnieuw worden geïnvesteerd in het programma.
2. Bij de training van nieuwe groepen worden eerder getrainde en gestarte ondernemers ingezet, de Youth Entrepreneurship Program trainers (YEP-trainers). Tevens zijn twee YEP-trainers gepromoveerd tot assistent-programmamanagers, die plaatselijk (in Misungwi en Arusha) het programma uitvoeren samen met de partners, de lokale overheid en enkele YEP-trainers; Waar nodig wordt voor ondernemers vocational training (ambachtstraining) georganiseerd. Er is vrijwel altijd een samenwerking met plaatselijke ambachtsscholen.

3. De nieuw opgestarte ondernemers worden gedurende drie jaar gevolgd en gecoacht om de kans op faillissement te verkleinen. Het coachen en monitoren gebeurt in principe door het lokale projectmanagement en YEP-trainers, die als rolmodel fungeren en dezelfde taal spreken.

Halfjaarlijks worden de recente jaargroepen bezocht door één of meerdere bestuursleden.

Tijdens deze bezoeken evalueren we de coaching en monitoring resultaten en worden samen met de trainers individuele actieplannen om verbeteringen te realiseren besproken.

4. Stichting Sengerema heeft training- en implementatietools ontwikkeld, die gedurende de afgelopen jaren zijn doorontwikkeld en voortdurend aan verbetering onderhevig zijn.
5. Op iedere locatie wordt vanaf het eerste jaar gewerkt met een lokaal management dat bestaat uit: een assistent programma manager vanuit YEP, één of meerdere YEP-trainers, vaak aangevuld met iemand van de lokale overheid. Dit team werkt onder leiding van de programma-manager van Stichting Sengerema aan het uitvoeren van de projecten in hun gebied.



1.3 Thema van verandering

We zien dat er in de Tanzaniaanse omgeving meer en meer focus is op ontwikkeling rondom het thema Agriculture. In Misungwi heeft de lokale overheid, waarmee wij nauw samenwerken, aangegeven dat zij meer behoefte heeft aan maakbedrijfjes en voedsel-producerende bedrijven dan aan bedrijfjes waar bijvoorbeeld huishoudelijke artikelen of telefoons worden verkocht. Wij hebben ons daarin verdiept en samen met lokale vakgerichte opleidingsinstituten (lifestock college en agriculture college) zijn we jongeren, die van deze opleidingen komen en vakinhoudelijk een basis hebben, gaan selecteren voor ondernemerschap binnen hun eigen vakgebied. Dit is een aanvulling op ons normale programma, waarbij de kans op succes in het ondernemerschap naar onze mening wordt vergroot.

2 Resultaten en uitdagingen op de verschillende locaties

In de afgelopen 12 jaar hebben we projecten gerealiseerd in Sengerema, Meatu, Rombo-Tarakea/Mkuu, Misungwi, Dodoma/Iringa en Arusha. Op dit moment zijn we voornamelijk actief in Misungwi (Mwanza region) en Arusha (Kilimanjaro region). In Sengerema is daarnaast in 2021 een extra project aangevangen: de Nyatukala playground.

In navolging van Sengerema is ons project in Rombo de zelfstandige fase in gegaan. Met de ondernemers in Rombo wordt door het projectmanagement contact onderhouden. De ondernemers weten ons te vinden als we nodig zijn, maar er is geen actieve coaching meer. Ook in Dodoma/Iringa vinden geen verdere ontwikkelingen plaats.

Via onze contacten en trainers in de afgeronde projecten in Sengerema, Meatu, Tarakea, Dodoma en Iringa blijven we op de hoogte van het wel en wee van onze ondernemers.

2.1 Misungwi

In voorgaande jaren zijn diverse jaargroepen (meer dan 60 ondernemingen) opgestart. De bedrijfjes draaien en worden door onze YEP trainers gecoacht, al waren in 2021 ten gevolge van COVID geen fysieke coachingsbezoeken mogelijk.

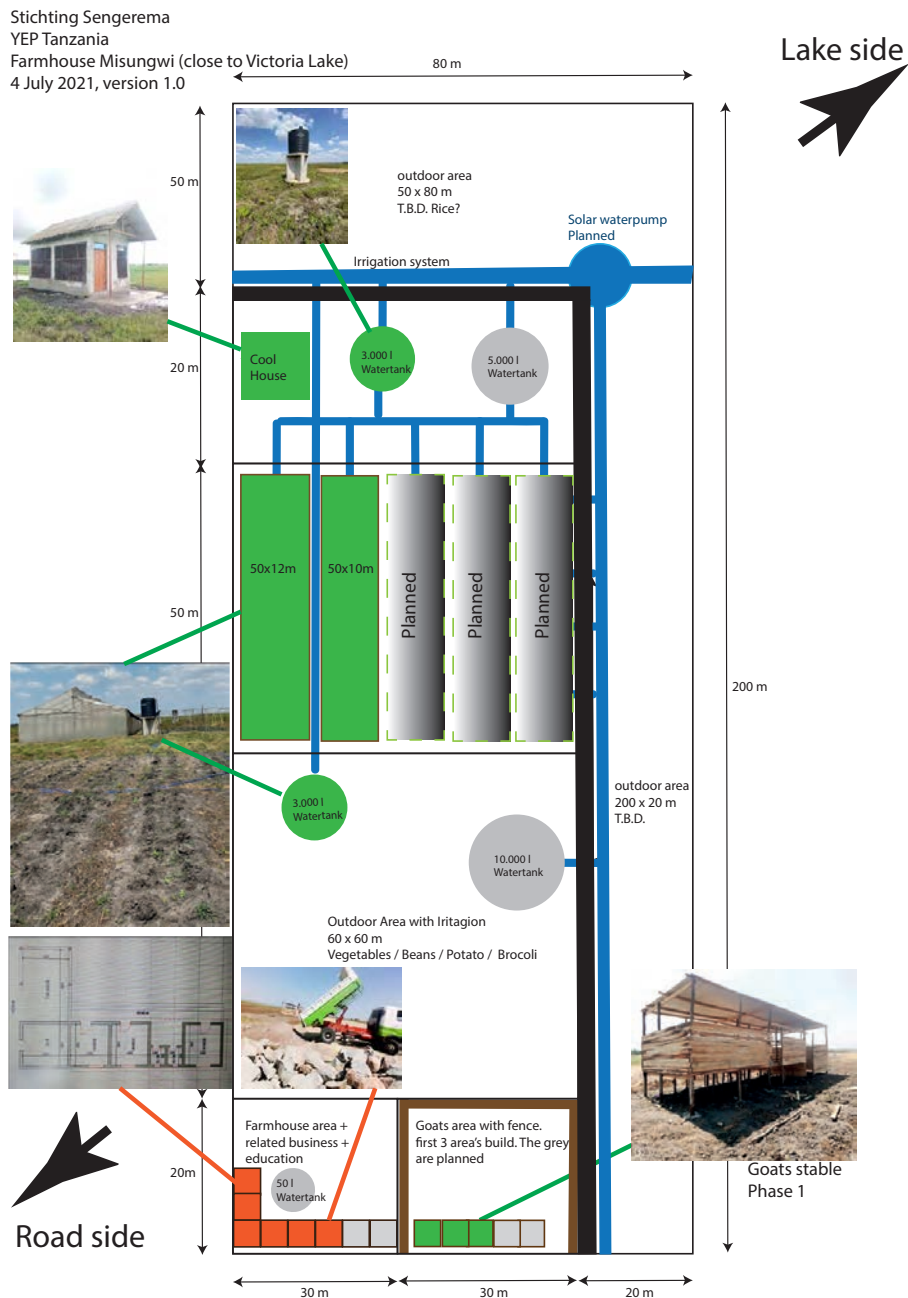
In 2019 bereikte ons een verzoek van de lokale overheid van Misungwi, of wij wilden helpen om de infrastructuur voor agriculture-gerelateerde ondernemingen te versterken. Dit omdat er meer behoefte was aan voedselzekerheid dan aan winkeltjes met bijvoorbeeld telefoons of luxe-producten. In 2019 en 2020 is vervolgens via de (door ons opgerichte) NGO **YEP-Tanzania** 20.000 m2 grond aangekocht op 45 km van de stad Misungwi. De locatie is gekozen omdat de grond vanwege de afgelegen ligging relatief goedkoop is. Daarbij ligt het Victoriameer op ongeveer 400 meter afstand, zodat water permanent beschikbaar is.



Het ligt in onze bedoeling dat zich hier een AGRICENTER ontwikkelt. Een agrarisch complex waar jongeren gewassen kunnen telen, zowel in kassen als daarbuiten en waar zij geiten houden. Wij zoeken met onze studenten daarnaast vooral naar de mogelijkheden voor bedrijfjes, die gebruik maken van de producten die de teelt oplevert, zoals de productie van tomatenpuree, geitenmelk en geitenkaas.

Opzet van het AGRICENTER

De kavel waarover wij beschikken is 80 meter diep en 200 meter lang en het plan voor de komende jaren is als volgt:



Centraal op het terrein komen een aantal *greenhouses* te staan, dit zijn eenvoudige kassen van plasticfolie over een houten constructie. Twee greenhouses zijn inmiddels opgezet. Hier telen jongeren vooral tomaten en paprika's. Voor de irrigatie zijn twee watertanks gemaakt, die elk 3.000 liter kunnen bevatten.



Met behulp van studenten van de TU in Delft is er een koelhuis gebouwd, waar tomaten kunnen worden opgeslagen voordat zij naar de markt worden afgevoerd. Dit koelhuis werkt op basis van verdamping van water.

De locatie biedt onderdak aan een groep geitenhoeders. Hiervoor is een geitenstal gepland, waarvan de eerste drie (van vijf) segmenten recent zijn gebouwd. Uitbreiding met twee segmenten wordt gerealiseerd als de omvang van de kudde dit nodig maakt.



Koelhuis

Om de locatie van water te voorzien wordt dit vanuit het Victoriameer aangevoerd. Met een *solar* pomp wordt dit opgepompt en opgeslagen in watertanks. Voor de nog te realiseren 3 greenhouses wordt nog een watertank van 5000 liter geplaatst; voor de irrigatie van de buitenteelt, de teelt van groenten, aardappels en bonen maken we een watertank van 10.000 liter.

Recente overstroming door hevige regenval heeft ook duidelijk gemaakt dat het nodig is om een teveel aan water snel af te kunnen voeren. Daarom worden op het terrein afwateringsgeulen gegraven, waarmee het overtollige water met behulp van dezelfde *solar* waterpomp wordt afgevoerd.



Voorbeeld van een watertank.

Het *Farmhouse* is een belangrijke voorziening op het terrein. Het biedt de jonge ondernemers een onderkomen met eenvoudige sanitaire voorzieningen. Hier krijgen zij les, ze kunnen er koken en slapen. In het gebouw kunnen ook kleine bedrijfsruimten voor ondernemers worden gemaakt. De bouw van het *Farmhouse* is inmiddels gestart en zal in 2022 worden gerealiseerd.

Aan de rand van het terrein is nog een kleine 6.000 m² beschikbaar, waar nieuwe ideeën voor het starten van ondernemingen een plek kunnen krijgen.

2.2 Arusha

Trias (een Belgische NGO) heeft in Arusha een project, waarbij ze bij de TCCIA (KvK Arusha) aangesloten ondernemers ondersteunen. Zij komen echter niet toe aan de “onderkant van de markt”, dat wil zeggen de kleine ondernemers. In 2017 is een project van start gegaan, waarbij Trias en Stichting Sengerema gezamenlijk voor een periode van vijf jaar aan reeds bestaande kleine ondernemers een aanvullende opleiding geven en een aanvullend kapitaal om de onderneming te versterken. In 2021 is het vijfde jaar van dit programma gerealiseerd.

De eerste vier groepen hebben hun opleiding achter de rug en enkele van hen zijn van een lening voorzien via de plaatselijke TCCIA (Tanzaniaanse Kamer van koophandel). Het is echter gebleken dat de meeste ondernemers het meest behoefte hebben aan een aanvullende opleiding, training en coaching en geen extra lening willen om het groeipotentieel voor hun bedrijfje aan te boren.

De lokale programma manager van Stichting Sengerema is in 2021 bijgestaan door een full-time kracht uit Nederland, Annemieke Raterink.

In totaal zijn 150 ondernemers opgeleid en hebben we 30 ondernemers met groeipotentieel geïdentificeerd. Enkele van hen hebben een lening ontvangen om de groei nog beter te kunnen realiseren. De komende jaren zal uitwijzen wie er echt succesvol zijn. Al deze ondernemers zullen door de YEP-trainers gecoacht worden. Wellicht ten overvloede, de YEP-trainers zijn zelf ook ondernemer binnen het YEP-programma en kunnen als ervaringsdeskundige als geen ander advies geven hoe verbeteringen door te voeren.

In 2021 is Jaargroep 5 van start gegaan. Alle stakeholders zijn buitengewoon tevreden over hoe de samenwerking verloopt en hoe goed de ondernemers het doen. Op verzoek van de deelnemers zijn we meer individuele opleidingen gaan verzorgen en zijn er ook vakgerichte workshops georganiseerd.



COVID speelde in 2021 nog steeds een grote rol. Omdat fysiek onderwijs niet mogelijk was, is met een enorme inzet van ons team in Arusha in 2020 een digitaal lesprogramma gestart en doorgezet in 2021. Alle classes werden opgenomen en online via What's App groepen gedeeld. In het Arusha programma heeft 90% van de deelnemende ondernemers een smartphone en degenen die geen smartphone hadden konden via een vriend of familielid de video's bekijken of deelnemen aan de helpdesk.

Dit werd door de ondernemers in enorm gewaardeerd, vooral ook omdat zij de lessen in hun eigen tijd konden volgen en meerdere keren konden terugkijken. De opdrachten die de studenten online kregen, werden zeer goed uitgevoerd en er was veel ruimte voor discussie en vragen op de Whatsapp groep. Daarnaast werd een online helpdesk geopend, waarin het YEP team maar ook TRIAS en de TCCIA participeerden. Hier konden de studenten hun vragen stellen, zowel over de lesstof als uitdagingen binnen hun bedrijfsvoering. Van deze helpdesk is veel gebruik gemaakt.

2.3 Nyatukala Playground Sengerema

Onze vrijwilligster in Misungwi, Nicole Olde Weghuis, is samen met twee vrijwilligers Harold Sibma en Ytje Visser een project gestart in Sengerema.

In Sengerema wonen ongeveer 10.000 kinderen, maar er is weinig voor hen. Ze spelen met modder, lege flessen en troep die ze vinden, vaak op vervuilde grond.

In samenwerking met de CBO van Sengerema, de lokale overheid die de grond beschikbaar heeft gesteld, Stichting Sengerema en bovengenoemde vrijwilligers is een project gestart om een speeltuin te bouwen voor kinderen van 4 t/m 14 jaar. Deze speeltuin zal toegankelijk zijn voor alle kinderen en zal ook door scholen worden gebruikt tijdens pauzes en sport- en spelmiddagen.

Van deze speeltuin zullen ongeveer 5.000 kinderen gebruik kunnen maken, de rest woont te ver weg.

De speeltoestellen worden gebouwd door lokale arbeiders, hetgeen werkgelegenheid oplevert.

De begroting voor de speeltuin is € 16.225, waarvan een deel (beschikbaar stellen en egaliseren van de grond) beschikbaar wordt gesteld door de lokale overheid.



3 Onze Donateurs in 2021

Cross Your Borders Remonstrantse Gemeente Den Haag Meridiaan College St. Janssensfonds	Dhr. Hartstra (Nyatukala) Dekker Chrysanten/Madiba® kwekers Evanthia BV/Dhr. Grootendorst CCHO (2022) En heel veel particulieren!
---	---

Wij zijn onze trouwe donateurs weer ontzettend dankbaar voor hun bijdrage!

4 Inzet bestuur en vrijwilligers in 2021

Alle werkzaamheden, zowel door het bestuur als door vrijwilligers, zijn onbetaald. De full-time vrijwilligster in Arusha ontvangt een geringe onkostenvergoeding voor haar verblijf ter plaatste; hetzelfde geldt voor de programma-manager (tevens adviserend bestuurslid) Jeroen Vegt.

Door de steeds grotere bijdrage van onze lokale trainers neemt de omvang van de Nederlandse vrijwilligers-inzet in Tanzania zelf af. In Nederland blijven er voldoende activiteiten over voor potentiële vrijwilligers. Denk hierbij aan publiciteit via de social media, organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten met potentiële donateurs, ondersteuning van het secretariaat en zeker ook bij de fondsenwerving.

5 Inzet studenten als vrijwilliger

In de afgelopen jaren werden door Fair Away reizen voor scholieren naar ons Rombo/Tarakea project georganiseerd en werden onze projecten bezocht door studenten van diverse Universiteiten waaronder de TU Delft, in het kader van hun minor. Deze studenten kwamen vaak met geweldige innovatieve ideeën en hielpen onze ondernemers om deze plannen uit te voeren. In 2021 konden echter i.v.m. de COVID uitbraak helaas geen bezoeken door vrijwilligers plaatsvinden. De reeds aanwezige vaste vrijwilligers Annemieke Raterink (Arusha) en Nicole Olde Weghuis (Misungwi) zijn wel gewoon aan het werk gebleven.

6 Uitdagingen voor 2022

Enkele van de uitdagingen zijn:

- ☐ Opgestarte ondernemers stimuleren om deel te nemen in 'saving-groups' en deel te nemen aan coöperaties;
- ☐ De jongeren blijven stimuleren in het verstandig omgaan met geld en bedrijfsmiddelen;
- ☐ De samenwerking met de lokale Tanzaniaanse overheid blijft een aandachtspunt. Wisselingen van personen of het geven van andere rollen aan personen zorgt ervoor dat hier voortdurend aandacht op gericht moet zijn;

Andere belangrijke uitdagingen zijn nog:

- ☐ De ondernemers blijven coachen en begeleiden om er zo veel mogelijk succesvol te laten zijn en zich te ontwikkelen waar mogelijk;
- ☐ Waar mogelijk inzetten op groei van de bestaande ondernemingen, zodat werkgelegenheid wordt gecreëerd;
- ☐ Dit jaar willen we nog meer inzetten op samenwerking, bv. door enkele ondernemers samen maak-en agri-bedrijfjes te laten starten, zodat er een nog grotere kans ontstaat op succes. De nadelen die zo'n samenwerking met zich mee brengt zullen wij daarbij niet uit het oog verliezen;

- ☐ Het vinden van voldoende fondsen om onze lopende programma's door te kunnen zetten en indien mogelijk er nog een enkel nieuw project bij op te pakken. Onze enige beperking op nog meer ondernemers kunnen helpen met hun opstart of groei zijn de fondsen om alles te kunnen bekostigen.
- ☐ In 2022 willen we onderzoeken of het mogelijk is om de infrastructuur van het project verder uit te bouwen. De bouw van een Farmhouse is reeds in gang gezet, maar daarnaast behoeven de kassen verbeteringen, aangezien het veranderende klimaat zorgt voor stormen en regenval en versteviging noodzakelijk is.

7 Financiën

De financiële besluitvorming van Stichting Sengerema is als volgt georganiseerd:

- ☐ Tijdens een bestuursvergadering in Nederland wordt de jaar- en de programmabegroting als ook de verschillende projectbegrotingen vastgesteld en goedgekeurd;
- ☐ Het lokale management in Tanzania krijgt de beschikking over het geaccordeerde jaarplan met bijbehorende begroting en wordt verzocht om de realisatie daarvan op te pakken, voor zover het in Tanzania te maken kosten betreft. De jaarbegroting wordt per onderdeel van het programma gespecificeerd in deelbegrotingen, die per onderdeel van het programma naar het lokale management worden gestuurd. Het budget wordt fasegewijs overgeboekt vanuit Nederland naar de programmarekening;
- ☐ Vanuit Tanzania wordt gerapporteerd, door middel van dagafschriften en toelichting op boekingen over de gedane uitgaven in relatie tot het budget. Met ingang van 2021 is een Tanzaniaanse accountant aan het team toegevoegd, die de uitgaven in Tanzania controleert en de jaarrekening en audits doet voor YEP, onze Tanzaniaanse NGO. Hij controleert tevens de boekhouding welke bij de penningmeester van Stichting Sengerema ten behoeve van rapportages in Nederland wordt aangeleverd.
- ☐ Van de gedane uitgaven wordt door de penningmeester van Stichting Sengerema nagegaan of deze overeenstemmen met de geaccordeerde begroting;
- ☐ Besluiten met grote financiële impact worden, ook al zijn ze reeds opgenomen in de jaarbegroting, vastgelegd in de notulen van bestuursvergaderingen.

7.1 Begroting 2021

In het Jaarplan 2021 werd de navolgende begroting opgenomen:

	2021									
	Leading partner	Year group	# students	# startups	# coaching	Q1	Q2	Q3	Q4	Totaal
Sengerema	SYE	YG-1 .. 6				-	-	-	-	-
Rombo	CYB	YG-1				250	250	250	250	1.000
		YG-2				250	250	250	250	1.000
	potato/furniture group	YG-3				2.000	6.000	4.000	500	12.500
PM-JV						500	500	500	500	2.000
Misungwi	SF	YG-1				250	250	250	250	1.000
		YG-2				250	250	250	250	1.000
	Farmhouse group/life stock	YG-3				5.000	5.000	10.000	10.000	30.000
PM-JV/AD						750	750	750	750	3.000
Arusha	Trias	YG-1								
		YG-2								
		YG-3								
		YG-4					10.000	10.000	10.000	30.000
PM-AR/JV						750	750	750	750	3.000
Dodoma /Iringa	YDF/SF	YG-1				125	125	125	125	500
	Council / Act.Min.	YG-2					250	250		500
	Winegroup	YG-3				125	125	125	125	500
PM-YEP						500	500	500	500	2.000
Kosten NL						2.500	500	500	500	4.000
Totaal						13.250	25.500	28.500	24.750	92.000

7.2 Realisatie 2021

		Realisatie 2021 €	Begroting 2021	Vershil 2021 t.o.v. begroting €	Realisatie 2020 €
Baten					
Totaal Baten	(7)	115.027	92.000	23.027	80.980
Lasten					
Operationele kosten Tanzania	(8)	8.719	10.000	-1.281	10.767
Promotie, selectie ondernemers en opstartkosten	(9)	-	1.000	-1.000	3.200
Basic/empowerment training	(10)	4.137	5.000	-863	7.232
Ondernemerschapstraining	(11)	45.445	33.000	12.445	27.897
Praktijkopdracht en ambachtstraining	(12)	318	-	318	720
Beoordeling ondernemingsplannen en loan approval	(13)	-	-	-	-
Startkapitalen/building greenhouse	(14)	49.761	33.500	16.261	20.982
Coaching en begeleiding	(15)	5.063	5.500	-437	3.646
Organisatiekosten NL	(16)	2.388	4.000	-1.612	1.108
Financiële baten en lasten	(17)	-563	-	-563	1.403
Totaal Lasten		115.268	92.000	23.268	76.955
Saldo		<u>-241</u>	<u>-</u>	<u>-241</u>	<u>4.025</u>

7.3 Begroting 2022

In het jaarplan 2022 is de volgende begroting opgenomen:

	2022					2022				
	Leading partner	Year group	# students	# startups	# coaching	Q1	Q2	Q3	Q4	Totaal
Misungwi	SF	YG-1/2				250	250	250	250	1.000
Farmhouse group/life stock	SF	YG-3				250	250	250	250	1.000
Farmhouse group/life stock	SF/Evanthia	YG-4				12.250*	12.250*	750	750	26.000
Training/startkap.	SF	YG-4	50	21		1.500	1.500	7.500	8.500	19.000
PM-JV/AD						1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
Arusha	Trias	YG6	50	25	20		5.000	5.000	5.000	15.000
PM-AR/JV						750	750	750	250	2.500
Kosten NL						1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
						7.250	16.250	21.000	18.000	87.000

*deels
2021

51.000

17.500

4.000

Indien onvoldoende fondsen beschikbaar zijn, kan ervoor worden gekozen om minder jaargroepen op te starten, een jaargroep met minder jongeren op te starten, of om delen van het project later uit te voeren.

8 Tot slot

Wij zijn blij dat we samen met onze donateurs en vrijwilligers wederom een bijdrage hebben mogen leveren aan het verder ontwikkelen van het ondernemingsklimaat in Tanzania en zo weer veel kansarme jongeren en hun families een toekomstperspectief hebben kunnen bieden.

Verklaring gebruikte afkortingen

CBO	<i>Community Based Organization, Tanzaniaanse rechtsvorm, lokale non profit organisatie;</i>
CYB	<i>Cross Your Borders, Nederlandse organisatie en samenwerkingspartner Stichting Sengerema;</i>
DC	<i>District Commissioner, hoogste overheidsfunctie in het district;</i>
ICS	<i>Hulporganisatie 'Investing in Children and their Societies', voormalig 'Internationaal Christelijk Steunfonds';</i>
MOU	<i>Memorandum of Understanding: intentieverklaring;</i>
NGO	<i>Non-Governmental Organization. Vaak: organisatie op het gebied van ontwikkelingshulp;</i>
SACCO	<i>Saving And Credit Cooperative Organization;</i>
SF	<i>Sengerema Foundation, Engelse benaming van Stichting Sengerema;</i>
TSH	<i>Tanzaniaans shilling. Koers 2021 1 euro = 2675 Tsh.</i>
YEP	<i>Youth Entrepreneurship Program, het door Stichting Sengerema ontwikkelde programma voor jonge ondernemers;</i>